

**КІРОВОГРАДСЬКА ОБЛАСНА РАДА
ОЛЕКСАНДРІЙСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол засідання педагогічної ради
Олександрійського педагогічного
фахового коледжу імені
В.О. Сухомлинського
28.08.2025 № 13

**НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
освітнього компонента**

«Сучасна українська літературна мова»

ОК6 за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта»

Галузь знань А Освіта
Спеціальність А3 Початкова освіта

2025/2026 навчальний рік

Укладачі Коваленко Наталія, викладач гуманітарних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист, та Кісєєва Юлія, викладач гуманітарних дисциплін, викладач вищої кваліфікаційної категорії

СХВАЛЕНО

Протокол засідання циклової комісії викладачів
гуманітарних дисциплін та іноземних мов
Олександрійського педагогічного
фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського
26.08.2025 № 1

ПОГОДЖЕНО

Протокол засідання методичної ради
Олександрійського педагогічного
фахового коледжу імені В.О. Сухомлинського
27.08.2025 № 1

I. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма освітнього компонента «Сучасна українська літературна мова» є нормативним документом, що визначає зміст навчальної дисципліни, компетентності та результати навчання, які вона формує.

Навчальну програму дисципліни «Сучасна українська літературна мова» укладено на підставі Стандарту фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр», галузь знань 01Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 №801 —

<https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sektor-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzheni-standarti>; професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225 —

<https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-z-ahalnoi-serednoi-osvity>; Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України 21 лютого 2018 р. № 87 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24 липня 2019 р. № 688) — <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-%D0%BF#Text>.

Загальний обсяг програми 31 сторінка.

II. МЕТА, ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасна українська літературна мова», компетентності та заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» - формувати національно-мовну особистість; забезпечити знання норм і стилей української літературної мови, використання усного й писемного мовлення; виховувати розуміння потреби вивчення та постійного удосконалення рідної мови; сприяти розвитку духовних цінностей здобувачів освіти та підвищувати рівень мовленнєвої культури майбутніх учителів початкових класів; формувати комунікативно компетентну особистість; розвивати здатність спілкуватися рідною мовою під час вивчення освітнього компонента.

Завдання навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова»:

- 1) формування навичок вільного володіння державною мовою, що передбачає вміння комунікувати усно й письмово;
- 2) здійснення національного виховання, формування патріотично настроєної, інтелігентної особистості майбутнього вчителя, прилучення її через мову до української культури;
- 3) володіння здобувачами освіти глибокими та міцними знаннями сучасної лінгвістичної науки як основи для формування в них умінь і навичок комунікативно виправдано користуватися засобами мови в різних життєвих ситуаціях, особливо у професійній сфері, під час сприймання, відтворення і створення висловлювань із дотриманням українського мовленнєвого етикету;
- 4) забезпечення всебічних спеціалізованих емпіричних та теоретичних знань у сфері навчання та професійної діяльності, усвідомлення меж цих знань;
- 5) формування загальної здатності виконувати професійні функції, здатності використовувати знання з освітнього компонента на практиці для вирішення типових освітніх задач початкової освіти;
- 6) розвиток у здобувачів освіти вміння здійснювати самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» є: стилістично-практичні аспекти сучасної української літературної мови; культура усього та писемного мовлення; основи професійного мовлення; принципи орфографії та пунктуації; стилістичне редагування тексту професійного спрямування.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» є засвоєння базових знань із дисциплін загальноосвітньої підготовки.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні

- знати:

1) теоретичні основи з основних розділів сучасної української літературної мови;

2) лексичні, морфологічні, синтаксичні та стилістичні особливості;

3) правила і принципи сучасної комунікації;

- вміти:

1) здійснювати фонетичний, лексичний, морфологічний, синтаксичний та стилістичний аналіз мовних явищ;

2) визначати риси мовних явищ, розрізняти їхні ознаки, причини виникнення і тенденції функціонування;

3) досконало володіти усним і писемним мовленням, вміти висловлювати свою думку, обґрунтовувати власні судження і міркування;

4) доречно застосовувати набуті знання, уміння і навички в конкретній комунікативній ситуації, зокрема пов'язаній з педагогічним спілкуванням.

Міждисциплінарні зв'язки: українська мова, українська література, методика навчання української мови, дисципліни фахового спрямування.

Програмою навчальної дисципліни «Сучасна українська літературна мова» передбачено проведення лекцій, семінарських, практичних занять із тем курсу, а також виконання курсової роботи, складання екзамену.

Перелік і сутність сформованих компетентностей і результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результатів навчання
1	2
Інтегральна компетентність (IK)	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, що вимагає застосування положень і методів психолого-педагогічної науки та характеризується певною невизначеністю умов, а також нести відповідальність за результати своєї діяльності в освітньому процесі.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК5 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК6 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
Результати навчання (РН)	РН1 Використовувати фахову літературу та інформаційно-комунікаційні технології в

	освітньому процесі початкової школи.
1	2
	РН2 Дотримуватися нормативно-правових документів, що регламентують організацію освітнього процесу в початковій школі. РН3 Планувати роботу вчителя, а саме здійснювати: календарно-тематичне планування змісту освітніх галузей, поурочне планування, планування виховної роботи, планування професійного саморозвитку вчителя. РН4 Здійснювати педагогічну діагностику молодшого школяра, у тому числі й осіб з особливими освітніми потребами. РН5 Розуміти сутність, принципи, зміст, методи, форми та організацію процесу навчання, виховання і розвитку молодших школярів, у тому числі й осіб з особливими освітніми потребами. РН6 Використовувати в освітньому процесі методики та систему теоретичних знань з освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової освіти. РН7 Проводити моніторинг якості навчальних досягнень, здійснювати контроль і оцінювання учнів початкової школи. РН8 Забезпечувати підтримку особистісного розвитку дитини в освітньому процесі, у тому числі й осіб з особливими освітніми потребами. РН9 Залучати батьків до освітнього процесу в початковій школі на засадах партнерства.

	РН10 Взаємодіяти з колегами, профільними
1	2
	фахівцями та іншими учасниками освітнього процесу початкової школи. РН11 Створювати безпечні, психологічно комфортні умови освітнього процесу, використовувати прийоми попередження та протидії булінгу, надавати домедичну допомогу. РН12 Скласти індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації. РН13 Створювати здоров'язбережувальне освітнє середовище, зорієнтоване на особистісний розвиток молодших школярів. РН14 Враховувати при створенні освітнього середовища індивідуальні потреби учнів, у тому числі й осіб з особливими освітніми потребами. РН15 Розуміти мету, систему цінностей та завдання професійної діяльності вчителя, та усвідомлювати свою роль (місію) як педагога початкової освіти.

III. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Сучасна українська літературна мова»

1. Мова як суспільне явище

Предмет і завдання курсу. Його наукові основи. Мова як суспільне явище. Функції мови.

Українська мова - державна мова України. Закон про мови. Конституція України про державність української мови. Українська мова поза межами Української держави. Видатні українські мовознавці Найважливіші праці учених з української мови.

Літературна мова як унормована форма загальнонародної мови. Територіальні діалекти української мови. Поняття про норми літературної мови. Норми літературної мови і культура мови

2. Походження української мови і писемності

Українська мова - національна мова українського народу, одна із форм вияву його національної культури.

Походження і розвиток української мови, її місце серед інших мов. Сучасні теорії витоків української мови. Роль І.П. Котляревського і Т.Г. Шевченка у становленні сучасної української літературної мови.

Виникнення і розвиток письма Роль писемності в житті суспільства Основні етапи і типи письма: піктографічне, ієрогліфічне, фонологічне

(складове, буквено-звукове)

Слов'янські азбуки - глаголиця і кирилиця. Основні форми кириличного письма: устав, напівустав, скоропис, в'язь.

3. Фонетика як розділ мовознавства

Предмет і завдання фонетики. Склад. Типи складів. Основні правила складоподілу в українській мові.

Наголос. Його роль у розрізненні слів і їх форм. Характер українського наголошення. Основний і побічний наголоси у складних словах. Логічний наголос. Стилiстичне використання наголосу. Звуки мови. Творення звуків Будова мовленнєвого апарату. Активні і пасивні органи мовленнєвого апарату.

Артикуляція і артикуляційна база.

4. Фонологічна система сучасної української літературної мови. Фонетична та фонематична транскрипція

Поняття про фонему. Основний вияв (інваріант) і варіант фонему

Система фонем сучасної української літературної мови. Класифікація голосних фонем: 1) за рухом язика по горизонталі (переднього і заднього ряду), 2) ступенем підняття язика до піднебіння (високого, високо-середнього, низького); 3) участю губів (лабіалізовані і нелабіалізовані).

Класифікація приголосних фонем:

за місцем творення (губні, язикові - передньоязикові, середньоязикова, задньоязикові, глоткова); за способом творення: проривні(зімкнені), щілинні (фрикативні), зімкнено-прохідні, афrikати (злиті); за участю голосу і шуму (сонорні і шумні, шумні - дзвінки і глухі); за акустичним вираженням (шиплячі, свистячі); за твердістю і м'якістю (тверді, м'які - пом'якшені, напівпом'якшені). Асиміляція і дисиміляція приголосних. Фонетична та фонематична транскрипція. Подовження приголосних, що виникло внаслідок прогресивної асиміляції. Випадки подвоєння і подовження приголосних в українській мові.

Правопис сумнівних приголосних. Спрощення у групах приголосних. Фонетичний аналіз слова.

5. Зміни звуків у потоці мовлення

Поняття про чергування фонем. Чергування варіантів однієї фонему. Чергування фонем. Найдавніші чергування. Чергування голосних у дієслівних коренях: [є] - [о]: везти-возити; [і] - [а]: лізти-лазити; [є]- [і]: мести-вимітати; [о]- [а]: гонити-ганяти;

[є] -1 и]- *[фонемний нуль]*: деру – здирати - драти; в іменникових коренях: [о] та *[с]-[фонемний нуль]* (сон - сну, день - дім); в іменникових суфіксах: [о]та [є] - *[фонемний нуль]* (пісок-піску, хлопець-хлопця). Фонетичні умови чергування давніх [о] та [є] з 11](ночі - ніч, осені - осінь). Зміна[є] на [о] після шиплячих та (женити -жонатий, пшоно - пшениця), чергування [у] з [в], [і] з [й], чергування [и] у звукосполученнях [ри], [ли] з [о] або [є]: дрижати - дрож,

бриніти-бренькати та інші різновиди чергування голосних.

Чергування приголосних фонем при словозміні й словотворенні: [г], [к] , [х] - [ж], [ч], [ш], [з'] , [ц'] . [с'] (друг, рука, вухо-дуже, рученька, вушко; друзі, руці, вусі);

[г],[ж]- (могти-можу),[к]- [ч] (сікти-січу), [х]- [ш] (колихати-колишу),[д]- [дж](ходити- ходжу), [т]-[ч](світи-свічу),[з]- [ж](мазати-мажу), [с] -[ш] (косити - кошу),[зд]- [ждж] (їздити- їжджу),[ст]- [шч](пустити-пущу); [б]- [бл](любити- люблю), [в]- [вл] (ловити - ловлю), [м]- [мл] (диміти - димлю), [п]- [пл] (купити - куплю),[тф]- [фл] (графити-графлю);[б]- [б] ,[п]- [п], [м]- [м],[в] - [в], [ф] - [ф] (голуб - голуб[а], хлопець – хлоп[а]та, солома - солом[а]ний, любов - любов І у], торф - торфі [а]ний).

Зміни приголосних [г], [к], [х], [ж], [ч], [ш], [з], [ц], [с] перед прикметниковим суфіксом -ськ(ий) та іменниковим -ств(о) Чергування приголосних перед суфіксом -ин(а).

Культура мовлення. Уміння артикулювати звуки мови у різних позиціях. Засоби милозвучності в українській мові. Фонетичні синоніми.

Міжпредметні зв 'язки. Мовний апарат. Артикуляція (анатомія). Звучання (фізика). Рима у віршах. Анафора, алітерація, асонанс (література). Чергування звуків у процесі розвитку суспільства (історія).

6. Орфоепічні норми. Вимова голосних, приголосних та звукосполучень приголосних

Орфоепія як розділ мовознавства. Значення орфоепічних норм, причини їх порушення. Орфоепічні норми української літературної мови: вимова голосних і приголосних звуків, звукосполучень; вимова слів іншомовного походження.

Орфоепічний аналіз слова.

Орфоепічний словник.

Культура мовлення. Робота над орфоепічним словником. Звуки [г] і [ґ] в українських словах. Правила вимови губних, шиплячих та [дз], [дз']. Слова з подвійним наголосом. Вимова асимільованих приголосних. Звуки [е], [и], [о] [і], [у] в українській мові. Відхилення від норм у вимові.

Міжпредметні зв'язки. Віршові розміри, рима, ритм (література).

7. Український алфавіт. Звуки і букви. Вимова і правопис звуків

Український алфавіт (азбука). Апостроф, знак наголосу, розділові знаки
Історія розділових знаків. Співвідношення між буквами українського алфавіту і
звуками української літературної мови

Вживання апострофа.

Позначення на письмі м'якості приголосних.

Правила вживання м'якого знака.

Міжпредметні зв'язки. Писемність у східних слов'ян (історія).

8. Загальні питання правопису

Поняття орфографії. Відомості з історії орфографії. Основні принципи
української орфографії - фонетичний, морфологічний, традиційний
(історичний) та диференціюючий. Поняття про орфограму. Типи орфограм.

„ Український правопис" - кодекс орфографічних законів. Зміни в
українському правописі.

Вживання великої букви. Правила написання прізвищ і географічних назв.

Правопис найуживаніших префіксів і суфіксів.

Правила переносу частин слова із рядка в рядок Написання слів разом,
окремо і через дефіс.

Графічне скорочення слів.

Правопис часток не, ні.

Правопис слів іншомовного походження.

Орфографічний аналіз тексту.

Культура мовлення. Робота з орфографічним словником. Перевірка
написання слів та словоформ.

Міжпредметні зв'язки: історія української орфографії (історія)

9. Лексикологія. Слово як одиниця лексикології. Лексичне значення слова. Багатозначні слова

Лексикологія як розділ мовознавства. Слово - одиниця мови. Значення
слова і поняття.

Багатозначні й однозначні слова. Пряме і переносне значення слова.

Основні види переносного вживання слова - метафора, метонімія і синекдоха.

10. Синоніми, антоніми. Пароніми, омоніми, їх різновиди

Омоніми, їх види (омофони, омографи, омоформи). Стилiстичне використання омонімiв.

Синоніми, їх типи. Синонімічний ряд. Стилiстичне використання синонімiв.

Словник синонімiв.

Антоніми, їх типи. Стилiстичне використання. Словник антонімiв.

Пароніми. Словник паронімiв. Стилiстична роль паронімiв.

Усунення стилістичних помилок, викликане змішуванням паронімiв.

Загальні і власні назви. Поняття про ономастику.

Культура мовлення Вживання слів відповідно до їх значення. Доречне використання слів у переносному значенні, стилістично забарвлених слів, лексичних повторів і синонімів як засобу зв'язку речень у тексті, а також синонімів для уникнення невиправданих повторів слів.

11. Склад лексики з погляду походження та стилістичного вживання. Активна і пасивна лексика

Склад сучасної української лексики за походженням.

Спільнослов'янські та власне українські слова. Старослов'янiзми в складі української лексики. Запозичення з інших мов (грецизми і латинізми; слова тюркського походження; слова, запозичені із західноєвропейських мов), Інтернаціоналізми. Слова українського походження в інших мовах.

Активна і пасивна лексика. Застарілі слова (історизми, архаїзми) та їх стилістична роль. Неологізми. Типи неологізмів: загальномовні, індивідуально - авторські.

Лексика української мови з погляду її стилістичного використання.

Загальноновживані слова. Побутова, суспільно-політична, професійно-виробнича, офіційно-ділова, науково - термінологічна лексика.

Поняття терміна і термінології. Емоційна лексика (слова з позитивним та негативним забарвленням). Розмовно - просторічні слова. Діалектизми та жаргонізми. Етикетна лексика. Стилiстичне використання рiзних груп лексики в мові художньої літератури.

Міжпредметні зв'язки. Художнє використання слів і стилістичних фігур(література). Терміни та інтернаціоналізми (математика, історія та інші науки). Архаїзми та неологізми (історія, література).

12. Фразеологія як розділ мовознавства. Фразеологічні одиниці та їх класифікація

Поняття про фразеологію. Джерела фразеологізмів. Класифікація фразеологізмів. Стилiстичні функції фразеологічних одиниць.

Фразеологічний розбір.

Культура мовлення. Вживання фразеологізмів із стилістичною метою.

Робота з фразеологічними словниками.

Міжпредметні зв'язки: усна народна творчість, фразеологізми в художніх творах (література).

13. Лексикографія як розділ мовознавства

Поняття про лексикографію. З історії української лексикографії.

Типи словників: енциклопедичні й лінгвістичні. Різні типи лінгвістичних словників, їхня будова і правила користування ними.

Найвидатніші вчені-лексикографи.

Культура мовлення. Робота із словниками. Міжпредметні зв'язки. Художні твори (література).

14. Будова слова. Морфема

Морфеміка як учення про будову слова. Поняття про найменші значущі частини слова - морфеми Типи морфем. Варіантність морфем. Основа: непохідна і похідна, зв'язана. Історичні зміни морфемного складу: спрощення, перерозклад, ускладнення. Морфемний аналіз слова. Морфемний словник.

Культура мовлення. Спостереження над уживанням слів із суфіксами емоційної оцінки в художніх творах. Міжпредметні зв'язки: слова із

суфіксами емоційної оцінки в художніх творах.

15. Словотвір. Об'єкт і завдання словотвору

Поняття про словотвір. Словотворення як джерело збагачення лексики. Основні одиниці словотворчої системи мови: словотворчий тип, словотворче гніздо, словотворчі засоби (ресурси), способи словотворення.

Похідні та твірні слова. Твірна основа. Форманти (словотворчі суфікси і префікси, інтерфікси, постфікси)

Основні способи творення слів в українській мові - морфологічний і неморфологічні. Морфологічний: афіксальний (суфіксальний, префіксальний, префіксально-суфіксальний, постфіксальний), безафіксний, складання (основоскладання, словоскладання та аббревіація), неморфологічні: морфологічно-синтаксичний, лексико-синтаксичний, лексико-семантичний. Словотвірний словник. Словотвірний аналіз слів.

Поняття про етимологію. Етимологічний словник.

Культура мовлення. Правильна вимова аббревіатур. Узгодження із складноскороченими словами прикметників та дієслів минулого часу. Дотримання словотворчих норм української літературної мови.

Міжпредметні зв'язки: слова із суфіксами емоційного забарвлення (література) Творення слів (історія)

16. Граматика як розділ мовознавства

Предмет граматики української мови. Розділи граматики. Граматична категорія. Граматичне значення. Граматична форма Єдність граматичних і лексичного значень слова. Основні засоби вираження граматичних значень слова.

Морфологія як розділ граматики. Принципи виділення частин мови. Система частин мови в українській мові. Перехід слів з однієї частини мови в іншу.

17. Іменник як самостійна частина мови

Значення іменника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Семантико граматичні категорії: іменники загальні і власні, істоти та

неістоти, конкретні й абстрактні, одиничні та збірні, предметні та речовинні.

Граматичні категорії іменника: рід, число, відмінок.

Основні критерії диференціації іменників - за ознакою роду(синтаксичний, морфологічний, семантичний, словотвірний) Іменники спільного роду. Рід невідмінюваних слів та аббревіатур. Стилiстичне вживання паралельних форм роду іменників.

Категорія числа, її значення і граматичне вираження. Іменники, що вживаються у формах однини і множини Іменники , що мають тільки форму однини. Іменники, що мають тільки форму множини.

Стилiстичне вживання паралельних форм числа іменників.

Категорія відмінка. Основні значення відмінків. Кличний відмінок, особливості його вживання. Типи відмін іменників. Поділ іменників I і II відмін на групи Відмінювання і правопис відмінкових закінчень іменників I - IV відмін.

Відмінювання іменників, що мають лише форми множини. Відмінювання іменників, що мають форму прикметників. Незмінювані іменники. Стилiстичне вживання синонімічних форм відмінкових конструкцій іменника. Наголос в іменниках при відмінюванні. Словотвір іменників.

Продуктивні способи творення іменників. Наголос при утворенні іменників. Правопис відмінкових суфіксів. Правопис складних іменників. Морфологічний аналіз іменників.

Культура мовлення. Вживання іменників спільного роду, правильне вживання кличного відмінка при звертанні, незмінюваних іменників у мовленні.. Відмінкові варіанти іменників, їх стилістичне використання.

18. Прикметник як самостійна частина мови

Значення прикметника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Лексико-граматичні групи прикметників. Якісні прикметники, їх ознаки. Ступені порівняння якісних прикметників. Стилiстична роль простої і складеної форм вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників. Повні і короткі форми якісних прикметників. Стягнені і нестягнені форми

Відносні прикметники. Присвійні прикметники. Перехід прикметників із одного розряду в інший. Відмінювання прикметників. Тверда і м'яка групи прикметників. Правопис відмінкових закінчень прикметників.

Способи творення прикметників. Наголос у прикметниках. Субстантивація прикметників. Правопис прикметникових суфіксів. Правопис складних прикметників. Морфологічний аналіз прикметників.

Культура мовлення. Вживання прикметників з переносним значенням, синоніміка форм ступенів порівняння, коротких і повних форм прикметників.

19. Числівник як повнозначна частина мови

Значення числівника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Числівника кількісні і порядкові Розряди кількісних числівників за значенням (власне кількісні, не-означено-кількісні, збірні, дробові) і будовою (прості, складні, складені). Творення числівників. Відмінювання і правопис кількісних числівників. Зв'язок кількісних числівників з іменниками. Порядкові числівники, їх відмінювання Наголос при відмінюванні числівників.

Правопис числівників Правопис складних іменників і прикметників, до складу яких входить числівники.

Стилістичне використання числівників.

Морфологічний аналіз числівників.

Культура мовлення. Правильне вживання форм непрямих відмінків кількісних числівників, числівників на позначення дат, часу (годин). Паралельні відмінкові закінчення, їх стилістична роль.

20. Займенник

Значення займенника, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції.

Розряди займенників за значенням (особові, зворотний, присвійні, питально-відносні, неозначені, заперечні, вказівні, означальні).

Відмінювання займенників, співвідносних з іменниками. Відмінювання займенників, співвідносних з прикметниками. Відмінювання займенників, співвідносних з числівниками.

Правопис займенників. Стилістичне вживання займенників.

Перехід інших частин мови в займенник (прономіналізація). Наголос у займенниках

Морфологічний аналіз займенників.

Культура мовлення. Використання займенників для зв'язку речень у тексті. Стилiстичне вживання форм займенникiв.

21. Дієслово як повнозначна частина мови

Значення дієслова, його морфологічні ознаки і синтаксичні функції. Дієвідмінювані, відмінювані і незмінні форми дієслова. Неозначена форма дієслова (інфінітив) як початкова форма дієслова. Категорія виду дієслова. Творення видових форм. Одно- та двовидові дієслова. Категорія перехідності дієслова, її способи вираження.

Категорія стану дієслова (активний, пасивний, зворотно-середній). Зв'язок категорії стану із перехідністю і неперехідністю дієслів.

Категорія особи дієслова. Значення форм першої, другої і третьої особи, її морфологічне вираження. Безособові дієслова. Категорія числа. Дієвідмінювання дієслів. Дві основи дієслова.

Категорія часу дієслова. Значення теперішнього, минулого і майбутнього часу. Давноминулий час. Творення часових форм дієслова. Вживання форм одного часу замість іншого.

Архаїчні групи дієслів. Вимова і правопис особових закінчень дієслів теперішнього і майбутнього часу. Категорія способу дієслова. Основні значення дійсного, умовного і наказового способів дієслова. Синонімія способів. Правопис дієслів наказового способу. Способи творення дієслів. Наголос у дієсловах. Морфологічний аналіз дієслів.

Культура мовлення. Використання особових та часових форм дієслів із стилістичною метою. Вживання особових форм в узагальнено-особовому і неозначено-особовому значенні в односкладних реченнях. Стилiстика особових форм на –но, -то.

22. Дієприкметник та дієприслівник як форми дієслова.

Дієприкметник як форма дієслова. Дієслівні і прикметникові ознаки

дієприкметників. Активні і пасивні дієприкметники теперішнього і минулого часу, їх творення і вживанім

Відмінювання дієприкметників. Перехід дієприкметників у прикметники (ад'єктивація) й іменники (субстантивація).

Правопис дієприкметників. Наголос у дієприкметниках.

Безособові дієслівні форми на -но, -то.

Морфологічний аналіз дієприкметників.

Культура мовлення. Синоніміка складних і простих речень з дієприкметниковими зворотами

Дієприслівник як форма дієслова. Дієслівні та прислівникові ознаки дієприслівника. Дієприслівники недоконаного і доконаного виду, їх творення і вживання Перехід дієприслівників у прислівники(адвербіалізація).

Правопис прислівників Наголос у дієприслівниках.

Культура мовлення .Правильне вживання дієприслівників в усному та писемному мовленні. Використання дієприслівникового звороту як засобу зв'язку речень у тексті, дотримання інтонацій речень з дієприслівниковими зворотами.

23. Прислівник

Значення прислівника, його морфологічні ознаки і синтаксична роль.

Структурно-семантичні розряди прислівників: означальні (якісно-означальні, кількісно-означальні, способу дії), обставинні (місця, часу, мети, причини).

Ступені порівняння якісних прислівників.

Перехід інших частин мови у прислівники. Вживання прислівників у ролі службових слів. Творення прислівників. Правопис прислівників. Наголос у прислівниках Стилiстичні особливості прислівників із суфіксами емоційної оцінки

Морфологічний аналіз прислівників.

Культура мовлення. Використання прислівників як засобу зв'язку речень у тексті, а також для підвищення виразності мовлення. Правильне наголошування

прислівників.

24. Службові частини мови та вигуки

Прийменник як службова частина мови. Поділ прийменників за походженням: непохідні (первинні) та похідні (вторинні) - відіменні, прислівникові; за морфологічною будовою - прості, складні, складені.

Перехід у прийменник слів інших частин мови.

Особливості вживання прийменників. Чергування прийменників. Правопис прийменників. Морфологічний аналіз прийменників.

Культура мовлення Використання у мовленні прийменників - синонімів. Особливості вживання прийменників з іменниками.

Сполучник як службова частина мови. Сполучники сурядності (єднальні, зіставно-протиставні, розділові, пояснювальні) та підрядності (причинові, мети, часові, порівняльні, умовні, допустові, наслідку, способу дії, міри і ступеня, з'ясувальні)

Морфологічний склад сполучників: прості, складні і складені. Одиничні, повторювальні та парні сполучники.

Правопис сполучників. Стилiстична диференціяція сполучників. Морфологічний аналіз сполучника.

Культура мовлення. Використання сполучників для зв'язку речень у тексті. Особливості вживання парних і повторювальних сполучників.

Частка як службова частина мови. Класифікація часток. Правопис часток. Значення і вживання часток не і ні. Стилiстичні функції часток.

Морфологічний аналіз часток. Культура мовлення. Використання часток як засобу підвищення виразності мовлення.

Вигук як особлива частина мови. Розряди вигуків.

Правопис вигуків. Розділові знаки при вигуках. Стилiстичне навантаження вигуків. Морфологічний аналіз вигуків

Культура мовлення. Особливості використання вигуків в українській мові.

Міжпредметні зв'язки. Використання стилістичних властивостей частин мови у художніх та наукових текстах (література, історія, географія, біологія,

фізика, хімія, математика).

25. Синтаксис словосполучення

Синтаксис як розділ граматики. Предмет і завдання синтаксису. Одиниці синтаксису - словосполучення, речення, текст.

Словосполучення і речення. Поняття про словосполучення Сурядний та підрядний зв'язки слів у словосполученнях. Засоби синтаксичного зв'язку в сполученні слів: форма слова, прийменник.

Типи словосполучень за морфологічними ознаками головного слова (іменникові, прикметникові, числівникові, займенникові, дієслівні, прислівникові).

Відмежування синтаксичних (синтаксично вільних) словосполучень (писати листа) від синтаксично нерозкладних (лексичних - кручені паничі і фразеологічних - накивати п'ятами).

Прості та складні словосполучення.

Види синтаксичного зв'язку у словосполученнях (узгодження, керування, прилягання). Типи синтаксичних відношень між компонентами словосполучення (означальні, об'єктні, обставинні).Синтаксичний аналіз словосполучення.

26. Речення як основна синтаксична одиниця

Речення як синтаксична одиниця. Найголовніші ознаки речення, що відрізняють його від словосполучення.

Типи речень: 1) за складом (прості, слова-речення, складні), 2) за структурою: двоскладні і односкладні, поширені і непоширені, повні і неповні; 3) на наявність граматичних засобів вираження заперечення: стверджувальні, заперечні; 4) за метою висловлювання розповідні, питальні, спонукальні. Окличні речення як вираження емоційного стану мовця. Стилiстичне використання розповідних, питальних, спонукальних і окличних речень. Розділові знаки в кінці речення.

Неускладнені та ускладнені речення. Порядок слів у простому реченні. Актуальне членування речення. Логічний наголос.

Культура мовлення. Синоніміка словосполучень. Інтонація спонукальних і окличних речень, що передає різні емоційні відтінки значення. Логічний наголос і порядок слів як засіб підвищення точності і виразності мовлення.

Міжпредметні зв'язки. Інверсія. Риторичні запитання. Порівняння як зображально-виражальний засіб у художніх творах (література).

27. Типи речень. Головні та другорядні члени речення

Двоскладне речення. Головні і другорядні члени речення Структура двоскладного речення: група підмета, група присудка. Підмет як головний член речення. Простий підмет, способи його вираження. Складений підмет, способи його вираження.

Присудок як головний член речення. Види присудків: простий, складений дієслівний, складений іменний, способи їх вираження. Ускладнені присудки. Узгодження підмета з присудком. Стилїстичне вживання різних форм присудків. Тире між підметом і присудком.

Другорядні члени речення - додаток, означення, обставина. Додаток як синтаксичне вираження об'єкта дії. Прямий і непрямий додаток, способи його вираження. Означення як синтаксичне вираження атрибута. Узгоджені і неузгоджені означення, способи їх вираження. Прикладка як особлива форма означення. Написання прикладки з означуванням словом.

Обставини як синтаксичне вираження різних ознак і відношень дії або стану. Типи обставин за значенням і способи їх вираження.

Синтаксичне і актуальне членування речення.

Стилїстична роль другорядних членів речення. Синтаксичний аналіз простого двоскладного речення.

Культура мовлення. Правильне вживання форм присудка при підметі, вираженому словосполученням або складноскороченим словом. Синоніміка присудків. Стилїстична роль означень і порівняльних зворотів у художньому мовленні. Обставини як засіб зв'язку речень у текстах; їх синоніміка.

Міжпредметні зв'язки. Епітет і порівняння як художні прийоми (література).

Односкладні речення. Односкладні речення з головним членом, співвідносним із підметом - називні (номінативні).

Односкладні речення з головним членом, співвідносним із присудком: означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові, інфінітивні Вираження в них головного члена речення. Стилїстична роль односкладних речень.

Узагальнено-особові речення в усній народній творчості Синтаксичний аналіз односкладних речень.

Культура мовлення Речення двоскладні й односкладні різних видів як синтаксичні синоніми. Правильне використання односкладних речень у мовленні.

Міжпредметні зв'язки Односкладні речення як виражальний засіб у художніх творах (література). Узагальнено-особові речення у фольклорі.

Неповні речення. Повні й неповні речення Двоскладні й односкладні неповні речення, їхні функції та структурні різновиди. Розрізнення неповних і формально схожих з ними повних односкладних речень. Пунктуація в неповних реченнях. Місце неповних речень у мовних стилях.

Нечленовані конструкції (слова-речення), їхні типи за значенням і функціями стверджувальні, заперечні, питальні, спонукальні, емоційно-оцінні).

Культура мовлення. Вживання неповних речень у діалозі, а також у складі речень, для уникнення невинправданих повторень.

Міжпредметні зв'язки. Неповні речення як виражальний засіб у художніх творах (література).

28. Синтаксис ускладнено речення

Речення з однорідними членами. Поняття про однорідні члени речення. Засоби вираження однорідності.

Особливості інтонації у реченнях з однорідними членами Вживання сурядних сполучників при однорідних членах речення. Узгодження присудка з однорідними підметами. Види зв'язку між однорідними членами: сполучниковий, безсполучниковий, змішаний. Однорідні і неоднорідні

означення.

Узагальнюючі слова при однорідних членах речення. Двокрапка і тире при узагальнюючих словах у реченні. Розділові знаки між однорідними членами. Стилiстичнi особливостi речень з однорiдними членами.

Речення з відокремленими членами. Відокремлені другорядні члени речення. Синтаксичні, морфологічні та семантичні умови відокремлення.

Відокремлені означення, прикладки. Обставини, додатки.

Розділові знаки при відокремлених другорядних членах речення.

Відокремлення уточнюючих членів речення. Пунктуація при уточнюючих членах речення. Стилiстичнi можливостi вiдокремлених членiв речення.

Речення, ускладнені вставними і вставленими конструкціями. Вставні слова і сполучення слів. Інтонція вставних слів і словосполучень; їх стилістична роль. Вставні речення, їх смислові функції; стилістичне вживання. Речення із вставленими конструкціями.. Пунктуація при вставних та вставлених конструкціях.

Звертання. Значення і способи вираження звертань. Місце звертання в реченні. Інтонція при звертанні. Самобутність українських звертань. Уживання розділових знаків при звертанні. Особливості використання звертання у різних стилях мовлення. Поняття про вокативні речення. Синтаксичний аналіз простого ускладненого речення.

Культура мовлення. Особливості зв'язку присудка з однорідними підметами. Синоніміка рядів однорідних членів з різними типами зв'язку між ними. Особливості відокремлених і невідокремлених членів речення у текстах різних стилів. Правильна побудова речень з дієприкметниковим та дієприслівниковим зворотами. Використання вставних і вставлених конструкцій для передачі ставлення до адресата. Звертання у художньому та діловому стилях.

Міжпредметні зв'язки. Однорідні члени речення як засіб художньої виразності тексту. Використання вставних слів для зв'язку частин наукового тексту

(математика, фізика, історія та ін.) Уточнююча та увиразнююча роль відокремлених членів речення у художніх творах. Стилїстичні особливості діалогу у художніх творах. Риторичні звертання як художній засіб (література).

29. Синтаксис складного речення

Складне речення. Поняття про складне речення як про змістову, структурну та інтонаційну єдність. Засоби зв'язку частин складного речення: сполучники, сполучні слова. Інтонація, порядок розміщення частин.

Типи складних речень за способом посилення частин: сполучникове (складносурядне чи складнопідрядне), безсполучникове чи складне речення з різними видами зв'язку.

Складносурядні речення. Складносурядне речення, його структура і засоби оформлення зв'язку між частинами. Різновиди складносурядних речень: єднальні, зіставно-протиставні та розділові. Розділові знаки у складносурядних реченнях. Синтаксичний аналіз складносурядного речення.

Складнопідрядні речення. Складнопідрядне речення, його структура та засоби оформлення зв'язку між головною і підрядними частинами. Розмежування сполучників і омонімічних із ними сполучних слів.

Структурно-семантична класифікація складнопідрядних речень з підрядними різних видів: з'ясувальними, означальними (власне означальними, займенниково-означальними), обставинними (місця, часу, ступеня і способу дії, порівняльними, мети, причини, умови, допусту, наслідку, супровідними). Розділові знаки у складнопідрядних реченнях.

Синонімія складнопідрядних речень з підрядними різних видів і простих речень з відокремленими другорядними членами.

Синтаксичний аналіз складнопідрядного речення. Безсполучникові складні речення. Безсполучникове складне речення, його структура, смислові відношення та засоби оформлення зв'язку між частинами. Типи безсполучникових складних речень - з однорідними (однотипними) та неоднорідними (різнотипними) частинами. Інтонація та розділові знаки у безсполучникових складних реченнях. Стилїстичне забарвлення

безсполучникових складних речень у порівнянні із сполучниковими.

Синтаксичний аналіз безсполучникових складних речень.

Багатокомпонентні складні речення. Поняття про багатокомпонентні складні речення. Структурні особливості та засоби оформлення зв'язку між частинами багатокомпонентного складного речення.

Типи багатокомпонентних складних речень: 1) багатокомпонентні складносурядні; 2) багатокомпонентні складнопідрядні - з однорідною та неоднорідною супідрядністю, послідовною підрядністю; 3) багатокомпонентні безсполучникові; 4) багатокомпонентні складні речення з різними видами зв'язку | (змішаного типу); а) з сурядністю і підрядністю, б) з сурядністю і безсполучниковим зв'язком; в) з підрядністю і безсполучниковим зв'язком; г) з сурядністю, підрядністю і безсполучниковим зв'язком. Синтаксичний аналіз складних синтаксичних конструкцій.

30. Способи передачі чужого мовлення

Пряма мова. Непряма мова. Заміна прямої мови непрямою і навпаки. Невласне пряма мова. Цитата. Діалог. Полілог. Розділові знаки при прямій мові, цитуванні, діалозі та полі лозі. Синтаксичний аналіз конструкцій з чужим мовленням.

Культура мовлення. Правильне вживання сполучників і сполучних слів у складних реченнях. Синоніміка складних речень - сполучникових і безсполучникових.

Використання синонімічних складнопідрядних і простих речень із відокремленими членами. Синоніміка різних способів передачі чужого мовлення. Вживання розділових знаків залежно від змісту висловлювання.

Міжпредметні зв'язки. Складні речення та складні синтаксичні конструкції у художньому стилі. Передача причинно-наслідкових зв'язків складнопідрядними реченнями в наукових текстах (історія, географія. фізика, хімія, математика) Діалог, полілог (література) Цитати у науковому стилі (історія, географія).

31. Складні форми організації мовлення

Період, його основні ознаки та структура. Особливості інтонування, розділові знаки між частинами періоду. Стилїстика періоду.

Поняття про складне синтаксичне ціле Засоби зв'язку організації та оформлення складного синтаксичного цілого. Структурні типи: складні синтаксичні цілі з ланцюжковим (послїдовним), паралельним та змішаним зв'язком компонентів.

32. Форми і стилі сучасної української мови

Поняття про стиль і стилїстичну норму. Поняття стилїстики типи мовлення - усний і писемний; стилі - офіційно-діловий, науковий, публіцистичний, художній, розмовно-побутовий, стилїстичні колорити - нейтральний, книжний, розмовний. Характеристика стилів.

Міжпредметні зв'язки. Використання текстів різних стилів (література, історія, географія, математика, фізика, хімія).

33. Культура мовлення

Культура мовлення — вчення про сукупність і систему комунікативних якостей мовлення. Вимоги до культури мовлення особи: правильність, точність, доречність. Типи помилок у мовленні дітей.

34. Система розділових знаків у сучасній українській мові

Основи пунктуації сучасної української літературної мови. Принципи української пунктуації. Основні правила пунктуації. Система розділових знаків. Пунктуаційний розбір.

Культура мовлення. Вживання розділових знаків залежно від змісту, структури та інтонації вислову.

IV. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бибик С.П та ін. Орфографічний словник української мови. Київ: Довіра, 2001.
2. Бодик О., Рудакова Т. Сучасна українська літературна мова. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
3. Великий зведений орфографічний словник сучасної української лексики / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 896с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / укладачі голов. ред. В.Т. Бусел. К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440с.
5. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: Академ. граматика української мови / за ред. чл.- кор. НАН України Івана Вихованця. Київ: Унів. вид-во «Пульсари», 2004. 398 с.
6. Горпинич В. О. Морфологія української мови: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ВЦ «Академія», 2004. 336 с.
7. Граматика сучасної української літературної мови. Морфологія /І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська, А.П. Загнітко, С. О. Соколова; за ред. І.Р. Вихованця. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2017. 752 с.
8. Гринчишин Д.Г., Сербська О.А. Словник паронімів української мови. Київ: Освіта, 2008. 320 с.
9. Грищенко Т. Б. Українська мова та культура мовлення: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 534 с.
10. Грищенко А.П., Мацько Л.І., Плющ М.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: Підручник/ за ред. А.П. Грищенка, 3-те вид. допов. К.: Вища шк., 2002.439с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk649258.pdf>
11. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/688-2019-%D0%BF#Text>
12. Єрмоленко С. Я., Бибик С. П., Тодор О. Г. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за ред. С. Я. Єрмоленко. Київ: Либідь, 2001. 222 с.

13. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
14. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
15. Закон України «Про фахову передвищу освіту від 06.06.2019 р. №2745-VIII (набрав чинності 09.08.2019 року) (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2019, 3 30, ст.119), (зі змінами та доповненнями, внесеними Законами України від 18 грудня 2019 року №392-IX, від 16 січня 2020 року № 463-IX, від 4 березня 2020 року № 524-IX).
16. Караман С.О., Караман О.В., Плющ М.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. С.О. Карамана. К.: Літера АТД, 2011.560с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11333/1/%D0%A1%D0%A3%D0%9B%D0%9C_%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D0%BD.pdf
17. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
18. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. Стилїстика української мови: Підручник. Київ: Вища шк., 2003. 462 с.
19. Орфографічний словник української мови/ уклад. С.І. Головащук. Київ, 2000. 989 с.
20. Орфоепічний словник української мови: У 2т. / уклад.: М.М. Пещак та ін. Київ: Довіра, 2001. - (Словники України).
21. Плющ М.Я., Бевзенко С.П., Грипас Н.Я. та ін. Сучасна українська літературна мова : підручник / за ред. М. Я. Плющ, 6-те вид., стер. Київ: Вища школа, 2006. 430 с. (Навчальне видання).
22. Полюга Л.М. Словник антонімів української мови / за ред.Л.С. Паламарчука. - 2-е вид. доп. і випр. Київ: Довіра, 2001. 275с.
23. Полюга Л.М. Словник українських морфем. Львів: Світ, 2001.448с.
24. Пономарів О.Д., Різун В.В., Шевченко Л.Ю. та ін. Сучасна українська мова: Підручник / за ред.. О.Д. Пономарьова. -2-ге вид., перероб. К.: Либідь, 2001.400с.

25. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 № 1225. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
26. Русанівський В.М. Історія української літературної мови. Підручник. Київ: АртЕк, 2001. 392 с.
27. Словник UA. URL: <https://slovnyk.ua/>
28. Словник синонімів української мови: У 2 т. Київ: Наукова думка, 2001.
29. Словник української мови : у 20 т. / НАН України, Укр. мов.-інформ. фонд. Київ: Наукова думка, 2010–2020.
30. Стандарт фахової передвищої освіти України: освітньо-професійний ступінь «фаховий молодший бакалавр», галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 013 Початкова освіта, затвердженого та введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 13.07.2021 № 801. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sektor-fahovoyi-peredvishoyi-osviti/zatverdzheni-standarti>
31. Сучасна українська літературна мова: Лексикологія. Фонетика: підручник/ А.К. Мойсеєнко, О.В. Бас-Кононенко, В.В. Бондаренко та ін.. К.: Знання, 2010.270с.URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Moisiienko_Anatolii/Suchasna_ukrainska_literaturna_mova_Leksykologhiia_Fonetyka.pdf
32. Терещенко В.М. Методика реалізації Українського правопису в новій редакції у закладах загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / за ред. В.М. Терещенко, А.О. Панченков. Харків: Соняшник, 2019. 256 с.
33. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О.О.Тараненко (співголови), М. П. Павлюк та ін. Київ: «Укр. енцикл.», 2000. 752 с.
34. Українська мова: Практикум: навч. посібник. - 2-ге вид., стереотип / за ред. Пазяк О.М., Серсбенська ОА., Фурдуй М.І, Шевченко Л.Ю. Київ: Либідь, 2001. 384с.

35. Український правопис: URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/05062019-onovl-ravo.pdf>
36. Універсальний словник. Українська мова та література / укладач Полякова Л.О., Парашич В.В. Харків: Торсінг плюс, 2008. 448с.
37. Шкуратяна Н.Г., Шевчук С.В. Сучасна українська літературна мова: Модульний курс: Навч. посіб. Київ: Вища шк., 2007. 823с.
38. Ющук І.П. Українська мова. Київ: Либідь, 2004. 640с.
39. Ющук І.П. Українська мова: підручник. 4-те вид. Київ: Либідь, 2008. 640